

Fra trange kår til gryende velstand

Håkon, melkekjører på Simensbråten

Håkon kjørte melk til kundene på Simensbråten på 30-tallet. Noen av hyttene på Simensbråten — "Bråtan" — hadde ikke en gang pipe på taket, men et ovnsrør som stakk ut av veggen. Og doene? Håkon hadde aldri sett at doen så ut som et skap, som hang på utsiden av veggen.

Simensbråtens historie er en del av fortellingen om Oslo. Hit kom arbeidsfolk, håndverkere og funksjonærer med oppdrift og som brøt opp fra trange boliger i byen og bygde seg sine hytter og hus.

Kristiania tetnet til og ble for trang for innflytterne, mens jorder og skogholt i Aker var billige å bygge på. Her var det villmark og nesten ingen infrastruktur. Simensbråten lå åpent for driftige mennesker som både kunne bygge og likte hagearbeid. Dette er noe av bakteppet for å forstå Simensbråtens historie.

I en særoppgave fra 70-tallet fortalte Unni Strand, elev på Brannfjell skole, om melkekjører Håkon fra Trysil. Tidlig på 30-tallet flyttet han til Simensbråten som 17-åring. Han kom fra små kår, og det var trange tider. Historien han er en innfallsport til å forstå utviklingen på Simensbråten fra 1920-tallet til 1970-tallet.

På Lille Ekeberg, som ble drevet av bonden Halvor Strand, fikk Håkon jobb som melkekjører. På fjøset sto 30 kuer. Halvor hadde også fire hester og en traktor. Særlig hesten "Fålan" var fin, forteller Håkon, den var halvblods. Han glemmer ikke første arbeidsdagen. Med vogna full av melk i små spann skulle han levere til alle som bodde på Bråtan. "Fålan" ble selet på for trekke vogna. Håkon fikk med seg en kjentmann som skulle vise veien til kundene og fortelle hvor mye hver skulle ha. Den første kunden, familien Salomonsen på plassen England i Brannfjellveien, skulle ha mest. Nedenfor i retning byen var det hverken vei eller hus. Mellom Vårveien og Ekeberg Hageby var det helt åpent.

I starten var Håkon ganske imponert over hvor fint folk hadde det, særlig de som bodde i Vårveien og Olleveien. Nede i Simensbråtveien og Dråga var ikke standarden fullt så høy, særlig ikke i skråningen ned mot Falkhytta, der var det små og kummerlige hytter, ikke stort bedre enn de tømmerkoiene han kjente fra Trysil. Mot slutten av dagen var det øvre Bråtan som skulle til pers. Denne delen ble kalt "Åsen", det var blindveien Vardeveien og Jonsokveien, som var en liten stump av en sidevei. Her ble Håkon litt betenkt. Han måtte binde hesten til et tre og ta beina fatt. Ingen stor velstand her, nei! En smal sti snodde seg rundt fjellknauser og stubber, og borte i furuskogen skimtet han noen svake lys fra en

og annen selvbyggerhytte. De som bodde her, fikk et literspann hver. Noen av hyttene fikk han ordre om å gå forbi, for de hadde ikke betalt på mange måneder. Lenger ”oppi åsen” ble tilstandene heller verre.

Et sted så han en sterkt bedugget kar komme ravende mot sin bolig. Foran huset sto hans lille håpefulle sønn på seks år. Han gråt og ropte til faren: ”Er du full i dag igjen da, pappa?”.

Brannmann Nilsen og ”Dunder-Karlsen”

Oppe på toppen av åsen tok Vardeveien slutt. Derfra ble det å bære melkespannene videre innover i småskogen. Det samme var tilfellet med Vidjeveien og Symreveien. Men i første del av Symreveien var det en stor og betydningsfull kunde. Han bodde i et ganske pent hus på nedsiden av veien og ble bare kalt ”brannmannen”. Just Nilsen het han, og han hadde en langt rekel av en sønn, tynn og spebygd. Han het Leif. Senere skiftet han etternavn fra Nilsen til Juster.

En annen størrelse som bodde i dette området, var ”Dunder-Karlsen”. Han holdt kaniner. Burene var stabled slik de dannet fire vegger. Over burene lå det bølgeblikk som tak, og inne i dette underlige huset bodde Karlsen. Han skulle ikke ha melk, og Håkon regnet med at han brukte ”dunder” som drikke.

”Fålan” kjente veien. Den visste at nå var det bare Lyngveien igjen. Da satte den opp farten, for nå lengtet den etter stallen. Husene i Lyngveien var et hakk bedre enn ”Oppi åsen”, men det var lang vei å løpe med melkespannene til alle småhusene. Gamle vognmann Eriksen var blant melkekundene. Han hadde en hvit hest. Den fikk lov til å beite på Ekebergbanens grunn, der hvor vaktmesterboligen på Ekeberg skole ligger.

Sang Internasjonalen så det ljomet

En av de første kveldene i Håkons liv på Simensbråten dro han til byen. Han steg på Ekebergbanens vogn på Simensbråten og kjørte ned med en av de gode gamle ”panservognene”. På denne trikken ble Håkon kjent med ”Bråtan-gutta”. De var langt fra mors beste barn og var beryktet som slåsskjemper. Da Håkon skulle av trikken, sa en av gutta: ”Fløtt på deg, din bondetamp!”. Håkon kunne ikke kodene og ble veldig stolt da han tenkte at ”jeg er jo bare en vanlig melkekjører, også tar de meg for å være en bonde.

Etter hvert som årene gikk, gled Håkon inn i miljøet på Simensbråten. Turene med melkespannene hjalp godt. Han fikk tårer i øynene da han hørte det lille, patriotiske verset om Simensbråten: ”Simensbråten, Nordstrands forpost i nord,

med dine vakre fjell og karrige jord, rank du reiser deg opp i fra byen på trass, og gir oss i solen orkesterplass”

Hver julaften fikk Håkon gaver fra melkekundene, og alle inviterte ham inn på en juledram. Kanskje vanket det også driks. Etter de 10-12 første kundene gikk det greit å drikke, men så stivnet han på sleden. ”Fålan” gampet likevel til kundene. Utenfor hvert hus sto den og ristet i bjellene til noen kom ut og hentet spannet sitt. Julepakkene ble hengt om halsen på Håkon før ferden gikk videre.

Folk som bodde ”Oppi åsen” ville gjerne ha med Håkon på politiske aktiviteter. I dette strøket betydde det å være aktiv sosialist eller kommunist. Håkon ble med i 1. mai-toget i byen. Det startet med samling og appell midt oppe i Lyngveien, senere med vaiende faner og flagg i tog ned til Vårveien og videre mot byen. Da sang de Internasjonalen så det ljomet oppover Ekebergåsen.

Middelklasse og velstand

40 år senere kom Håkon tilbake til Bråtan i egen bil. Lille Ekeberg gård er borte. Bare den restaurerte hovedbygningen står igjen og var blitt daghjem for barn. Den riktig gamle hovedbygningen, der Håkon bodde, brant i 1936. På jordene står det blokker og tomannsboliger. På Ekebergsletta er det fotballbaner.

De gamle hyttene er borte. Bråtan er blitt et strøk for middelklassen. Gamle grusveier og smale stier er blitt brede asfaltveier med fine fortau. Husene i Vårveien er ikke så annerledes som den gang, men Håkon legger merke til de velstelte hagene og nymalte husene. På hjørnet av Vårveien og Lyngveien er den lille kolonialforretningen til Larsen blitt en moderne selvbetjeningsbutikk, Sitters Matkjøp, hvor Simensbråtens innbyggere kjøper melken på papp. Heggens manufakturforretning er slukt av Samvirkelaget, og Olsens kolonial i Svaleveien er borte. Det er også Simensbråtens elektriske forretning.

Håkon lurte på hva som la bak alt dette og skjønnte at innbyggerne på gamle Bråtan var blitt velstandsfolk. Nå reiste de til de beste magasinene i byen for å få det beste utvalget. Bare matvarene handles lokalt. Et stykke ”Oppi åsen” stopper Håkon. Blikket glir vemodig oppover Jonsokveien. Den kronglete stien er borte. Treet han bandt ”Fålan” i er hugget. Overklassevillaer har tatt plassen til de gamle hyttene. Han rusler sakte opp Vardeveien. Der hans gamle kommunistvenner bodde, stikker Aftenposten, Nordstrands Blad eller Norges Handels- og sjøfartstidende ut av postkassene. ”Dunder-Karlsen” har for lengst blitt borte. Ingen vet hva ”Bråtan” var.

Men nå vet dere litt.